

कर्मवब्राह्मण्यहेतुरित्याह प्रागिति नाभिवर्धनात्नालच्छेदनात् ॥ ३४ ॥ जायतेसंयुज्यते वेदसंयोगानंतरमेवब्राह्मण्यमुदेतितद्वत्प्रवरणेनापीतिभावः द्वेधेजातौसंशयसति ॥ ३५ ॥ दत्तवैदिकसंस्कारोय दिनविद्यतेतर्हि सर्वाः प्रजाः कृतकृत्याः शृद्रुतुल्याः तथाचस्थितिः नशुद्रेपातकंचिनचसंस्कारमर्हतीतिषांसंस्कारानर्हत्वनिष्पापत्वाभिधानात्कृतकृत्यत्वंदर्शयति तद्वत्त्रैवर्णिका अपित्युरित्यर्थः अत्रव ताभावे ॥ ३६ ॥ उपसंहरतियत्रेति ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ इत्यारण्यकेपर्वणिनैलकंठीयेभारतभावेदीपेअशीत्यधिकशततमोऽध्यायः ॥ १८० ॥ ॥ ३९ ॥ एवंयुधिष्ठिरमुखेनब्रह्मविल्लक्ष णानिब्रह्मचनिरूप्यसर्पमुखेनचित्तशुद्धिद्वाराआत्मविविधोत्पादनद्वाराब्रह्मप्राप्त्युपायान्दानादीन्विधातुमयमध्यायआरभ्यते भवानेतादृशइति अनुत्तमागतिःस्वर्गवाप्तिः ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ गुरुलाघ

प्राङ्गभिवर्धनात्पुंसोजातकर्मविधीयते ॥ तत्रास्यमातासावित्रीपितात्वाचार्यउच्यते ॥ ३४ ॥ तावच्छूद्रसमोद्वेषयावेदंनजायते ॥ तस्मिन्नेवंमतिद्वेधेमनुः स्वायंभुवोब्रवीत् ॥ ३५ ॥ कृतकृत्याः पुनर्वर्णायादिदत्तंनविद्यते ॥ संकरस्त्वन्ननागैर्द्रबलवान्प्रसमीक्षितः ॥ ३६ ॥ यत्रेदानींमहासर्पसंस्कृतं वत्तमिष्यते ॥ तंब्राह्म णमहंपूर्वमुक्तवान्भुजगोत्तम ॥ ३७ ॥ सर्पउवाच श्रुतंविदितवेद्यस्यतववाक्यंयुधिष्ठिर ॥ भक्षयेयमहंकस्माद्भ्रातरंतेवकोदरं ॥ ३८ ॥ इतिश्रीम० आरण्यकेप० आजगरपर्वणिअजगरयुधिष्ठिरसंवादेअशीत्यधिकशततमोऽध्यायः ॥ १८० ॥ ॥ ३९ ॥ युधिष्ठिरउवाच भवानेतादृशो लोकेकेवेदवेदांगपारगः ॥ ब्रूहि किंकुर्वतः कर्मभवेद्भूतिरनुत्तमा ॥ १ ॥ सर्पउवाच पात्रेदत्त्वाप्रियाण्युक्त्वासत्यमुक्त्वाचभारत ॥ अहिंसानिरतःस्वर्गगच्छे दितिमतिर्मम ॥ २ ॥ युधिष्ठिरउवाच दानाहासर्पसत्याह्वाकिमतो गुरुदृश्यते ॥ अहिंसाप्रिययोश्चैवगुरुलाघवमुच्यतां ॥ ३ ॥ सर्पउवाच दानंच सत्यंतत्त्वंवाअहिंसाप्रियमवच ॥ एषांकार्यगरीयस्त्वादृश्यतेगुरुलाघवं ॥ ४ ॥ कस्माच्चिदानयोगाद्विसत्यमेवविशिष्यते ॥ सत्यवाक्याच्चराजेंद्रकिंचिद्दानंवि शिष्यते ॥ ५ ॥ एवमेवमहेष्वासप्रियवाक्यान्महीपते ॥ अहिंसादृश्यतेगुर्वीततश्चप्रियमिष्यते ॥ ६ ॥ एवमेतद्भवेद्राजन्कायपिक्षमनंतरं ॥ यदभिप्रेतमन्यत्तेबू हियावद्वबोम्यहं ॥ ७ ॥ युधिष्ठिरउवाच कथंस्वर्गगतिःसर्पकर्मणांचफलंध्रुवं ॥ अशरीरस्यदृश्येतप्रब्रूहि विषयांश्चमे ॥ ३८ ॥

वंगौरवंलाघवंचेत्यर्थः ॥ ४ ॥ कार्यगरीयस्त्वमेवसामान्यतोविद्युनोति कस्माच्चिदिति अयमत्रनिर्णयः पिशुनायाभयंदानुनसत्यमितिमांस्यजेत् साधूनामभयायेह्यजेत्सत्यमपिध्रुवं स्तेनेषुचप्रियाख्यानादहिं साश्रेयसीमता अहिंसातःपरालाख्यप्रियाख्यानंविशिष्यते एतच्चपुत्रांस्तत्त्वोपदेशेनप्रब्राज्यपितरंदुःखयतानारदेनमदालसयाचकृतं ॥ ५ ॥ तदेतदाह ततश्चप्रियमिष्यते अहिंसातोपिप्रियंगुरुतरमित्यर्थः ॥ ६ ॥ ७ ॥ देहातिरिक्तमात्मानंसाधयितुंप्राक्कर्मसद्भावदर्शयिष्यन्कर्मणांनिष्फलत्वंतावदाशंकते कथमिति अशरीरस्यनष्टदेहस्यकथंस्वर्गगतिःकथंवातत्रविषयोपभोगःकथंवाकर्मफलस्यध्रुवत्वमप्रत्याख्ये यत्वमित्यर्थः सदेहस्यस्तेनब्रयंयुज्यतेननुदेहहीनस्येतिभावः ॥ ८ ॥